

Witold Hensel

Odercy, ok. Tołbuchin (Bułgaria)

Informator Archeologiczny : badania 5, 308-309

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ODERCY, ok.³ Tołbachin /Bułgaria/ Zakład Archeologii Wielkopolski
Instytutu Historii Kultury Material-
-nej PAN w Poznaniu

Badania prowadził prof.² dr Witold Hen-
sel.³ Finansowała PAN.⁴ Trzeci sezon ba-
dań.⁵ Osada obronna z okresu rzymskiego
i wczesnego średniowiecza - do XI w.⁶

Celem badań było odsłonięcie fragmentów domniemanej bramy w mu-
rach obronnych ściany północnej, uchwyconych oszczędnie w ubiegłym ro-
ku oraz prześledzenie dalszych szczegółów rozplanowania wnętrza osady.⁷
Stwierdzono, że fragment konstrukcji odsłoniętych w ub.r.⁸ stanowił
właściwy mur obronny, który w tym miejscu osiągnął 3,6 m szerokości.⁹
Od strony północnej do muru obronnego przyszykała wieża o planie nie-
regularnego sześcioboku, zamykająca odkryte uprzednio wejście określo-
ne jako brama.¹⁰

Wnętrze szerokość wieży wynosiła 2,4 m, długość 2,2 m.¹¹ Szer-
okość muru 2,6 m.¹² Zarówno mury obronne jak i wieża wzniesione zostały
z dużych bloków kamiennych /50 x 30 x 25 cm lub zbliżonych rozmiarami/
łączonych zaprawą wapienną.¹³ We wschodniej ścianie wieży znajdowała się
nisza o wymiarach 1,85 x 1,2 m.¹⁴ Uchwycone tutaj przejście zamurowano
nieregularnymi kamieniami i płaskimi ceglami bizantyjskimi.¹⁵ We właści-
wym murze obronnym uchwycono ślady stopni wiedzących na wyższe kondy-
gnacje wieży.¹⁶ Wieża w okresie kiedy mury obronne przestały pełnić swą
funkcję wykorzystana została do celów gospodarskich.¹⁷

Natrącono tutaj na liczne żużle i kawałki surówki żelaznej
/ponad 50 kg/ sugerujące, że funkcjonowała tu pracownia obróbki żela-
za.¹⁸ W tym czasie zapewne zamurowano przejście przez mur obronny ściana-
ną kamienną, jednostronnie licowaną, bez zaprawy.¹⁹ Naewnątrz wieży od-
słonięte zespół fragmentarycznie zachowanych siedmiu pitosów.²⁰

Od strony południowej muru obronnego, na wysokości jego podsta-
wy, prostopadłe do jego kierunku, stwierdzono obecność dwustronnie li-
cowanego muru o szerokości 0,75 m, zbudowanego z drobnych nieregular-
nych kamieni i łączącego się z warstwą zawierającą materiał mabytkowy
z okresu rzymskiego.²¹ Do tego okresu odnieść też należy budowę muru
obronnego, mimo, że powstał on później od wspomnianego muru.²² Wtórne wy-
korzystanie konstrukcji obronnych dla celów gospodarskich łącząc można,
na podstawie zawartości kulturowej wypełniającej wnętrze wieży z okre-
sem wczesnobizantyjskim.²³ Ponad reszulkami wieży odkryto szczątki
trzech pochówków szkieletowych, należących zapewne do omentaryszka od-
krytego w latach ubiegłych a stanowiącego najmlodsze nawarstwienie ba-
danego obiektu.²⁴

W części południowej osady odsłonięto pozostałą część budynku uchwyconego częściowo w roku ubiegłym /Nr 10/². Budynek posiadał kształt nieregularnego owalu o rozmiarach: długość 6,10 m, szerokość w części wschodniej - 2,80 m i w zachodniej - 1,60 m i posiadał przybudówkę w południowo-zachodniej części o rozmiarach 2,6 x 1,6 m.² Należy on do najwcześniejszej fazy zabudowy poprzedzającej bezpośrednio omentarysko.²

W środkowo-zachodniej części osady założono wykop, w którym uchwycono budynek mieszkalny o rozmiarach 4 x 3,75 m /Nr 17/³ z pięciem prostokątnym obudowanym kamieniami i wylepionym warstwą gliny, posadowionym w południowo-zachodnim narożniku budynku.³ Domostwo należało do wczesnej fazy zabudowy osady wzniesionej na ruinach zabudowy wczesnobizantyjskiej.³ Budownictwo tej fazy charakteryzowało się wzniesieniem domostw zagłębionych w ziemię i rozwaliska osady.³

Napotymano również na nieliczne monety brązowe przede wszystkim wczesnobizantyjskie, dość liczne wytwory z rogu i kości, fragmenty naczyń szklanych, żelazne groty strzał i noże.⁴ Na podkreślenie zasługują odkrycie fragmentu żelaznej usdy oraz niemal kompletnie zachowanej wagi szalkowej z brązu.⁴

PALMYRA /Syria/

Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego w Kairze

Badania prowadziła dr hab. Anna Sadurska.²
Finansowała Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej w Kairze.² Trzynasty
sezon badań.² Dzielnica miejska z I-IV w.
n.e.²

Kampania poświęcona była końcowym badaniom w grobowcu Alaina syna Hairana z 138 r.² n.e.² Odkryszono całkowicie jaskinię grobową, przeprowadzone pomiary architektoniczne i uzupełnione dokumentację do ostatecznej publikacji.²

Do najważniejszych znalezisk tej kampanii należą estery sarkofagi płaskorzeźbione oraz posąg kobiety.² Miejsce znalezienia tych zabytków oraz ich sytuacja stratygraficzna pozwalają na próbę rekonstrukcji pierwotnego wystroju grobowca w II - III w. n.e.²